

॥ ॐ ॥

जुलै
२०२०

'स्व' -रूपवर्धिनी कार्यवृत्त

२२/९, मंगळवार पेठ, पारगे चौक, पुणे - ४११ ०११.

(कार्यालय दूरध्वनी) : ९०११३८६३८६ भ्रमणध्वनी : ९८२२६७५७६०

Email : wardhinee@gmail.com

Website : <http://www.swaroopwardhinee.org>

आदरांजली

कै.किशाभाऊ पटवर्धन स्मृतिदिन

सद्गुरुंच्या संगे, शिष्य बिघडला
शिष्य बी घडला, सद्गुरुंची झाला

॥ आम्ही बी घडलो तुम्ही बी घडांना ॥

मा. किशाभाऊंचा २९ जुलै हा स्मरणदिन. त्यांच्या प्रेरणादायी कार्यास शतशः प्रणाम.

त्यांनी घडवलेला एक शिष्य, ज्ञानेश पुरंदरे, सगळ्यांचे आवडते ज्ञापु, यांचे २२ जुलै ला कोरोनामुळे दुःखद निधन झाले. त्यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली !

ज्ञापु.....

- ओंकारेश्वराच्या सभागृहातली उपासना आज रूसून बसलीय...
- हरिश्चंद्र गडाच्या कोकण कड्यावरील प्रार्थना आज शांत आहे...
- ढाक-बहिरी चा Table Point आज सुन्न आहे...
- सायकल सहलीतल नेतृत्व आज लपून बसलंय...
- ढोल ताशा पथकातील वाद्यांना आज दातखिळी बसली आहे...
- पाठीवर पडणारी कौतुकाची थाप आज हरवली आहे...
- व्याख्यानातील पात्र आज मुकी झाली आहेत...
- शिबिरातील प्रेरणा सत्र आज अबोल आहे...
- संक्रमण उत्सवातली रोषणाई आज विझली आहे...
- सज्जनगड आज हमसून हमसून रडतोय...
- किल्यांवर होणारा जयघोष आज हवेत विरून गेलाय...
- आणि...
- वर्धिनी आणि आम्ही तुमची वाट बघत बसलोय...

- तुषार मुढे
(युवा कार्यकर्ता)

आम्ही सारे ज्ञापु

सेवायज्ञातली समिधा

सेवा है यज्ञकुन्द समिधा सम हम जलें
ध्येय महासागर में सरिता रूप हम मिलें ।
लोक योगक्षेम ही राष्ट्र अभय गान है
सेवारत व्यक्ती व्यक्ती कार्य का ही प्राण है ॥

राष्ट्रीय विचारांच्या विविध संस्था-संघटनांमध्ये म्हटले जाणारे हे गीत. अशा गीतांमधून प्रकट होणारे भाव आपल्याला नेहमीच प्रेरणा देतात. पण केवळ शब्दांमधून समर्पणाची, समाजासाठी झोकून देऊन काम करण्याची वृत्ती निर्माण होत नाही. त्यासाठी या शब्दांप्रमाणे समाजासाठी अविरत झटणारी माणसे आपल्यासमोर दिसावी लागतात. अशी माणसे असली की, संघटना जिवंत व चैतन्यशाली बनते. राष्ट्रीय विचारांचे जागरण करणाऱ्या अशा असंख्य देवदुर्लभ कार्यकर्त्यांपैकी एक म्हणजे ज्ञानेश नारायण पुरंदरे.

ज्ञापु हीच त्यांची सर्वसामान्यांमध्ये ओळख असलेले ज्ञानेश पुरंदरे पुण्याच्या स्व-रूपवर्धिनी संस्थेचे पूर्ण वेळ कार्यकर्ते आणि कार्यवाह. विविध पेठा आणि वस्त्यांमधून गुणवान विद्यार्थी-विद्यार्थिनी निवडून त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी काम करणारी ही संस्था १३ मे १९७९ रोजी स्व. कृष्णाजी लक्ष्मण तथा किशाभाऊ पटवर्धन यांच्या पुढाकारातून सुरू झाली. त्याच्या सुरवातीच्या तुकड्यांमधले ते विद्यार्थी.

कसबा पेठेतल्या पोस्टासमोरच्या वाड्यात एका खोलीच्या घरात पुरंदरे कुटुंब राहत होते. वडील अण्णा फोटोझिको या शासकीय छापखान्यात कामगार होते. आई सर्वसामान्य गृहिणी. महेश हा धाकटा भाऊ. घर लहान असले, तरी या सर्वांचे मन मोठे होते. त्यामुळे वर्धिनीचे आम्ही सारे सवंगडी या कुटुंबाचेच एक भाग होते.

ज्ञानेशचे सातवीपर्यंतचे शिक्षण पुणे महापालिकेच्या रवींद्रनाथ टागोर विद्यानिकेतन शाळेत झाले. या शाळेतच संध्याकाळी वर्धिनीची रामकृष्ण शाखा भरायची. तिथल्या पायऱ्यांवर बसून

किशाभाऊबरोबरच्या आमच्या गप्पा रंगायच्या. त्यातूनच समाजाबद्दलच्या बांधिलकीचा भाव आमच्या मनामध्ये उतरला. ज्ञानेश आठवीनंतर जंगली महाराज रस्त्यावरच्या मॉडर्न हायस्कूलमध्ये जायला लागला. त्याच सुमारास वर्धिनीची आणखी एक शाखा विद्यापीठाच्या गणेशखिंड चौकातील मॉडर्न शाळेत सुरू झाली. मोठं मैदान आणि पोलिसांच्या बराकीवजा इमारतीतल्या वर्गाखोल्या अशा ठिकाणी किशाभाऊंनी सांगितले म्हणून मी आणि ज्ञानेश शाखा घेण्यासाठी जाऊ लागलो. तिथल्या चव्हाणनगर पोलिस लायनीपासून ते औंध, पाषाण आणि वडारवाडीपर्यंतच्या मुलांच्या घरी आमचा संपर्क सुरू झाला. त्यातून हे काम आपण पुढेही करत राहण्याची प्रेरणा मनात रुजत गेली. आणि आम्ही 'स्व'-रूपवर्धिनीच्या शाखा, सहली, शिबिरांच्या कामामध्ये रममाण झालो.

दहावीनंतर ज्ञानेश सातान्यातल्या शासकीय तंत्रनिकेतनला शिकण्यासाठी गेला. वाहन अभियांत्रिकीचा पदविका अभ्यासक्रम त्याने पूर्ण केला. तिथेही अद्वैत कुलकर्णी, नारायण धनावडे यांच्यासारखे नवे मित्र त्याने वर्धिनीसाठी जोडले. पुढे अण्णांच्या निवृत्तीनंतर नोकरी करणे भाग होते म्हणून ज्ञानेश बजाज ऑटो कंपनीच्या संशोधन विभागात जायला लागला. परंतु नोकरीचा वेळ वगळता, उरलेला सर्व वेळ वर्धिनीच्या कामासाठी, असाच त्याचा दिनक्रम होता. वर्धिनीच्या अनेक शिबिरांमध्ये निवासी राहूनच ज्ञानेश कामावर जायचा.

शिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर मी 'स्व'-रूपवर्धिनीचा पूर्ण वेळ कार्यकर्ता म्हणून कामास सुरवात केली. त्यावेळी ज्ञानेशची मला पूर्ण साथ होती. अनेक उत्सव, कार्यक्रमांचे नियोजन आणि सहली-शिबिरांना आम्ही एकत्रच असायचो. आमची ही घट्ट मैत्री इतरांनाही ठाऊक होती. त्यावेळी आमच्या दोघांचीही दाढी नेहमी वाढलेलीच असायची. त्यामुळे वर्धिनीचे दोघे दाढीवाले अशीच आमची टिगल व्हायची. बाबू आणि ज्ञापु नेहमी बरोबरच असणार याची इतरांना खात्री असायची.

पुढे मी काही अडचणींमुळे वर्धिनीचे पूर्ण वेळ काम करण्याचे थांबवले आणि साप्ताहिक विवेकमध्ये कामास सुरवात केली. किशाभाऊ आणि ज्ञानेशला हा निर्णय फारसा पटला नाही. त्यामुळे तो किशाभाऊंना घेऊन विवेकच्या प्रभादेवीच्या कार्यालयात घेऊन आला. सिद्धीविनायक मंदिराच्या आवारातच उभे राहून आमची दिवसभर चर्चा झाली. पण मला पुन्हा पूर्ण वेळ काम करणे शक्य नव्हते. त्यामुळे ज्ञानेशने १९९६ मध्ये बजाज ऑटोची चांगल्या पगाराची नोकरी सोडून वर्धिनीचे पूर्ण वेळ काम सुरू केले ते अखेरच्या श्वासापर्यंत सुरू होते.

कोणतीही संस्था ज्ञानेशसारख्या अशा सर्वस्व झोकून देऊन काम करणाऱ्या कार्यकर्त्यांमुळेच

उभ्या राहतात आणि वाढतात. वर्धिनीचे पुण्याच्या विविध वस्त्यांमध्ये काम विस्तारले ते ज्ञानेशसारख्या समर्पित कार्यकर्त्यांमुळेच. किशाभाऊ आम्हाला नेहमी सांगत की, 'माझ्या सेवेतून सेवेकरी निर्माण झाले पाहिजेत'. ज्ञानेश हा असा सेवेकरी होता. पुढच्या काळात किशाभाऊ थकले. त्यांच्या शरीर-मनाची ऊर्जा कमी होत गेली. पण ज्ञानेश 'स्व'-रूपवर्धिनीतल्या सर्व मुलामुलींसाठी, युवक-युवतींसाठी, त्यांच्या पालकांसाठी, आम्हा सर्वांसाठी किशाभाऊ बनून उभा राहिला. पुण्याच्या विविध वस्त्यांमधल्या हजारो कुटुंबांसाठी तो आधारवड बनून राहिला. याची प्रचीती कोरोनाच्या संसर्गामुळे ज्ञानेशच्या अकाली व दुर्दैवी निधनानंतर आम्हा सर्वांना प्रकर्षाने झाली.

"मी आईच्या पोटात असतानाच वडील आम्हाला सोडून देवाघरी गेले. मी वडलांना पाहिले नाही. पण ज्ञापु आमच्यासाठी जणू वडीलच होते".

"ज्ञापु आता १४ एप्रिलला माझ्या घरी जेवायला येणार नाहीत आणि बाबासाहेबांच्या पुतळ्याला अभिवादन करायला आम्हाला एकत्र जाता येणार नाही".

"माझ्या लग्नात मंगलाष्टकांच्या वेळी मामा म्हणून ज्ञापु उभे राहिले. त्यांचे आमच्यावरचे प्रेम आम्ही आयुष्यभर विसरू शकणार नाही".

"ज्ञापु आमच्यावर रागवायचे. आम्हाला झापायचे. पण त्यांचे आमच्यावर उत्कट प्रेम होते. त्यामुळे ते थोडा वेळ रागावले, तरी पुन्हा फोन करून आपली प्रेमाने विचारपूस करतील, असा विश्वास आम्हाला वाटत असे".

उभरत्या वयातल्या असंख्य महाविद्यालयीन व व्यावसायिक युवकयुवतींनी व्यक्त केलेल्या या भावना ज्ञापुंनी किती आयुष्ये उभी केली, किती कुटुंबांना आपलेसे केले, याची प्रकर्षाने जाणीव करून देतात.

ज्ञापुंचे हे प्रेम फक्त वर्धिनीच्या घरांपुरते मर्यादित नव्हते. अनेक संस्था-संघटना आणि तरुण कार्यकर्त्यांसाठी ते प्रेरणेचा स्रोत होते. आपल्या गप्पागोष्टींमधून, व्याख्यानांमधून त्यांनी सामाजिक बांधिलकी भाव असंख्य हृदयांमध्ये उतरवला.

ज्ञापु लहानपणापासूनच गोष्टीवेल्हाळ होते. गडकिल्ल्यांवरील भटकंती आणि शिवचरित्र हा त्यांच्या आत्यंतिक आवडीचा विषय. शिवशाहीर बाबासाहेब पुरंदरे यांनी 'जाणता राजा' या महानाट्याचे प्रयोग सुरू केले, तेव्हा सुरवातीच्या संचामध्ये ज्ञापुंचा समावेश होता. या शाहीरांच्या मेळयामध्ये काम करता करता ज्ञापु पुढे गावोगावी शिवचरित्रावर व्याख्याने देऊ लागले. महाराष्ट्रातल्या अनेक ठिकाणांहून त्यांना व्याख्यानांसाठी निमंत्रणे येत. स्व-रूपवर्धिनीच्या कामाचे काटेकोर नियोजन करत ते अशा शक्य तितक्या कार्यक्रमांना जात. अरुणाचल प्रदेशातील तवांग येथे

छत्रपती शिवाजी महाराजांचा पुतळा उभारण्यात आला. त्यावेळी तिथे असलेल्या मराठा पलटणीसमोर ज्ञापुंनी अतिशय जोषपूर्ण शिवचरित्र सादर केले.

केवळ शिवचरित्रच नव्हे, तर सहज-सोप्या भाषेत समोरच्या श्रोत्यांचा ठाव घेण्याची कला ज्ञापुंना साधली होती. रोजच्या जगण्यातली उदाहरणे देत ते एखादा प्रसंग खुलवत नेत. आपणच जणू या प्रसंगांचे साक्षीदार आहोत, अशी भावना ते श्रोत्यांमध्ये निर्माण करत. किशाभाऊंच्या समवेत अमेरिकेतल्या दौऱ्यात अनिवासी भारतीयांसमोर ज्ञापुंनी दिलेली व्याख्याने असोत किंवा मागच्याच वर्षी अरुणाचलातल्या विवेकानंद केंद्रातल्या विद्यार्थी-विद्यार्थिनींशी त्यांनी हिंदीतून साधलेला संवाद असो, ती अतिशय जिव्हाळ्याचा व परिणामकारक असे.

देशाविषयी, समाजाविषयी उत्कट प्रेम हे ज्ञापुंच्या रोमारोमात भिनले होते. मला आठवते, १९९३च्या सप्टेंबरमध्ये नेहमीप्रमाणे आम्ही श्रीमंत दगडूशेठ हलवाई गणपती मंडळाच्या विसर्जन मिरवणुकीत होतो. सकाळी सहा-साडेसहाला ही मिरवणूक संपण्याच्या बेतात असतानाच लातूर-किल्लारी परिसरात मोठा भूकंप झाल्याची बातमी वेगाने पसरली. मिरवणुकीनंतरची व्यवस्था इतर युवकांकडे सोपवून ज्ञापु आणि आम्ही काही कार्यकर्ते बाहेर पडलो. आपण लगोलग जायला पाहिजे, याची जाणीव झाली. कार्यकर्त्यांना निरोप पाठवले, मदतसाहित्याची जमवाजमव झाली आणि साडेदहा-अकरा वाजता हे सर्व घेऊन जाणारा ट्रक वर्धिनीतून रवानाही झाला. या टीमचे नेतृत्व ज्ञापुंनी केले. तात्पुरते निवारे उभे करताना, जीवनावश्यक वस्तूची मदत करताना लहानग्या मुलांना एकत्र करून त्यांना खेळ-गोष्टी-गाणीत रिझवण्याचे कामही ज्ञापुंनी केले. त्यानंतर सलग तीन वर्षे लातूरच्या जनकल्याण निवासी विद्यालयात मुलांचे शिबीर घ्यायला ज्ञापु जात असत. गिरीशराव प्रभुणे यांनी यमगरवाडीत सुरू केलेल्या एकलव्य आणि शबरीमाता वसतिगृहातल्या भटक्या-विमुक्त समाजातल्या मुलामुलींनाही ज्ञापुंनी असाच

लळा लावला. नगर जिल्ह्यातल्या कोठेवाडीमध्ये महिलांवर झालेल्या अत्याचाराच्या प्रकरणानेही ज्ञापु अस्वस्थ झाले. वर्धिनीच्या पुष्पाताई नडे व अन्य महिला कार्यकर्त्यांना सोबत घेऊन या महिलांना मानसिक व सर्व प्रकारचा आधार देण्यासाठी ज्ञापुंनी तिथे धाव घेतली.

आपला देश जरा हिंडून पहावा, वेगवेगळ्या ठिकाणी सुरू असलेले विविध सामाजिक प्रकल्प अभ्यासावेत, तिथल्या कार्यकर्त्यांशी संवाद साधावा, या हेतूने ज्ञापुंनी २०१८मध्ये उत्तर भारताचा सलग चार महिने दौरा केला. जम्मू-काश्मीर, हिमाचल, राजस्थान, गुजरात, उत्तर प्रदेश, मध्य प्रदेशातल्या असंख्य संस्थांना त्यांनी भेटी दिल्या. तिथले कार्यकर्ते वर्धिनीच्या कामाशी जोडले. या दौऱ्याहून परतल्यानंतर भारताच्या आंतरिक एकतेचे व सेवाभावाचे रसरशीत अनुभव त्यांनी वर्धिनीच्या मुलामुलींपर्यंत पोहचवले.

वर्धिनीशी संबंधित हजारो कुटुंबांशी ज्ञापुंचा असलेला नियमित संपर्क विलक्षण होता. कुटुंबातल्या लहानांपासून ते मोठ्यांपर्यंत सर्वांनाच ज्ञापु हवेहवेसे वाटत, त्यांनी आपल्याशी बोलावे, असे त्यांना वाटत असे. 'मी आज जेवायला/न्याहारीला तुमच्याकडे येणार आहे', असा ज्ञापुंचा केव्हाही फोन येईल, असे अजूनही अनेकांना वाटते.

कोरोनाच्या काळात लॉकडाऊन जाहीर झाल्यानंतर विविध वस्त्यांमध्ये राहणाऱ्या वर्धिनीतल्या शेकडो मुलामुलींच्या घरची चूल पेटेल का, त्यांच्या घरात अन्न शिजेल का, या विचारांनी ज्ञापु अस्वस्थ झाले होते. त्यांच्यापर्यंत महिना-दोन महिन्यांचा शिधा पोहचावा, यासाठी त्यांनी नियोजन केले. युवक कार्यकर्त्यांच्या मार्फत अशी मदत प्रत्यक्ष घरोघरी पोचेल, यासाठी त्यांचा पाठपुरावा केला. भवानी पेठ, मंगळवार पेठ, वडारवाडीसारख्या वस्त्यांमध्ये राहणाऱ्या वर्धिनीच्या काही मुलामुलींच्या घरांपर्यंत हा संसर्ग पोचल्यानंतर संबंधितांना तातडीने क्वारंटाइन करणे, त्यांच्या उपचारांच्या व्यवस्था लावणे, या गोष्टींचा ज्ञापु शेवटपर्यंत पाठपुरावा करत

होते. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघामार्फत विविध वस्त्यांमध्ये सुरू झालेल्या कोरोना संसर्गाच्या तपासणीच्या कामात वर्धिनीच्या युवकांची रसद पोहचावी, यासाठी त्यांचे प्रयत्न सुरू होते.

दुदैवाने ज्ञापुंनाही एखाद्या बेसावध क्षणी कोरोनाने गाठले. हा संसर्ग लक्षात आल्यानंतर त्यांना तातडीने रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. त्यांच्यावर उपचार सुरू होते. ते बरे होतील अशी आम्हा सर्वांना आशा होती. त्यांची इच्छाशक्तीही जबरदस्त होती. दवाखान्यात असताना त्यांचा मोबाईलवर आलेला एक संदेश त्याची प्रचीतीही देतो. त्यांनी लिहिले,

“सुप्रभात.

फ्रेश दिवस.

झोप छान झाली. ताप आणि खोकलाही कमी आहे.

औषधे मात्र भरपूर आहेत.

आतापर्यंत कोरोना माझ्या शरीराच्या माध्यमातून डॉक्टरां विद्येला आव्हान देत होता. आता डॉक्टर्स अचूक क्षेपणास्त्रांचा मारा करून कोरोनाचे तळ समूळ उद्ध्वस्त करत आहेत.

बाजी पलटने लगी है...”

परंतु, दुदैवाने ही बाजी पुन्हा उलटली आणि ज्ञापुंचे दुःखद निधन झाले.

ज्ञानेश पुरंदरे हे राष्ट्रीय विचारांच्या मुशीतून तयार झालेले समर्पित व्यक्तिमत्व होते. त्यांनी आपले आयुष्यच समाजाच्या सेवेसाठी झोकून दिले. शेवटच्या श्वासापर्यंत त्यांना समाजाच्याच कामाचा ध्यास होता आणि आपल्या समाजबांधवांचे दुःख हलके करण्यासाठी ते शेवटपर्यंत प्रयत्नशील होते. या सेवायज्ञात त्यांची पडलेली समिधा यापुढेही हजारो युवकयुवतींना निरलस, निस्वार्थ समाजसेवेची प्रेरणा देत राहिल. त्यांच्या पावन व प्रेरक स्मृतींना विनम्र अभिवादन...

- डॉ. संजय विष्णू तांबट

(सहकार्याध्यक्ष, स्व-रूपवर्धिनी)

ज्ञापुंचे आपल्यासाठी पत्र...

नमस्कार मंडळी,

तुमच्या वाढदिवसाला स्वरूप पत्रे लिहिली, मग म्हणलं जाता जाता एक पत्र नक्की लिहिले पाहिजे.

लोक हो, मी काय निकामा जात नाहीये. तुमच्या सगळ्या आठवणी घेऊन चाललोय. हरिश्चंद्रगडाची मडजा, शिबिरातील 'चला उठा' अशी हाक, बैठकीतले रुसवे फुगवे, तुमच्या बरोबर साजरा केलेला आनंद, वाटून घेतलेले दुःख असे बरेच काही घेऊन चाललोय. पण काही गौपी राहिल्या. त्या म्हणजे किशाभाऊंचा जन्मशताब्दी कार्यक्रम, सुरेश रावांचा कविता संग्रह, पायगुडेच्या लग्नात करणार होतो तो डान्स, युवकांना भेटण्याची उत्सुकता, बैठकीत होणारी समोसा पार्टी असे बरेच काही... ते तुमच्यासाठी ठेवलयं. नक्की पूर्ण करा बरं का...

हा आता आलेला कौरूना फिरूना काय करणार माझे ? एवढे पाठीराखे होते माझ्याबरोबर की तीच घाबरला मला. पण आधीच्या आजारांनी जरा डोकं वर काढल आणि माझी तब्येत बिघडली. तुमचे ज्ञापु लढले बरं का, पण माझ्या दुर्दैवाने जिंकू शकले नाही.

पण मी अशी इतक्या सहजा सहजी पाठ सोडणार नाही तुमची. वर्धिनीत आलात तर मी माझ्या स्वरुची बसलेला दिसेल. यिंतेत असाल तर डोकें मिटा मी तुमच्या सोबतच असेल. आनंदाची बातमी असेल तर मोक्याने सांगा नक्की ऐकू येईल मला. शरीराने नसलो तरी मनाने तुमच्या जवळ असेल.

पण मंडळी काही कामे मात्र मागे राहिली आहेत. ती तुम्हाला पूर्ण करायची आहेत. किशाभाऊंची स्वप्नातली वर्धिनी अजून थोडी दूर आहे. ते काम पूर्ण करायचे आहे. माझ्या वाटचं काम तुम्हाला आता वाटून घ्यावे लागेल त्यामुळे आता सुटका नाही. जौमाने परत कामाला लागू. मी तुमच्या बरोबर आहे. किशाभाऊंना भेटून सगळी स्वरु कळवतो, आपली काळजी घ्या.

तुमच्या मनात सदैव असणारे,

ज्ञा.रा. उरदे

शाखा विभाग

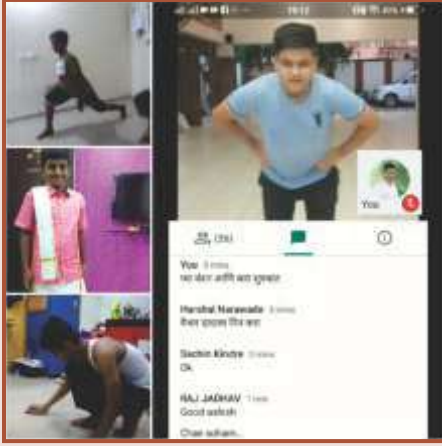
मुलांचा अभ्यास ऑनलाईन सुरू झाला पण नेहमीप्रमाणे शाळा होत नाही. यातून त्यांची मानसिकता सकारात्मक रहावी, उत्साह टिकून रहावा, कल्पकता वाढावी यासाठी युवक-युवती वेगवेगळे उपक्रम घेत आहेत. त्याची एक झलक...

समर्थ रामकृष्ण शाखा :

■ नवीन रचना आपल्या घरासाठी - आपल्या घराची रचना मुलांनी चित्र काढून दाखवली. आणि दुसऱ्या चित्रात त्यांनी त्यांच्या कल्पनेने बदललेले घर काढले.

- आपला परिसर - परिसरातील दवाखाने, पोलीस चौकी, आजूबाजूच्या घराचे पावसामुळे नुकसान झाले आहे का ? लॉकडाउनचे नियम कसे पाळले जातात ? या विषयांवर मुलांनी बोलून त्याचे व्हिडिओ पाठवले.
- बोधकथा लेखन - मुलांनी नवीन बोधकथा तात्पर्यांसहित लिहिल्या. काही पालकांनी पण यात भाग घेतला आणि नवीन बोधकथांचे संकलन झाले.
- जागतिक मल्लखांब दिन - या निमित्त मल्लखांब या खेळाची माहिती व वैशिष्ट्ये शाखेच्या आधी झालेल्या सादरीकरणाच्या फोटोतून सांगितली.

- कथाकथन - श्री दिगपाल लांजेकर यांच्या अनुभव कथनाचा व्हिडिओ मुलांनी ऐकला.
- शाखा गटावर अवांतर वाचन व्हावे यासाठी रोज वेगवेगळ्या प्रकारचे प्राणी-पक्षी, ग्रह, पृथ्वी, चंद्र या बद्दल ची माहिती पाठवली.
- ऑनलाईन शाखा - २७ जूनला प्रथमच गुगल मीट द्वारे ऑनलाईन शाखा लागली. सर्वजण खूप दिवसांनी भेटले. याचा लाभ पालकांनीही घेतला.

भगिनी निवेदिता शाखा :

- वर्धापन दिन - १ जून शाखेचा वर्धापनदिन, उत्साहात साजरा झाला. माजी वर्धिकांनी शाखेच्या आठवणी तर युवतींनी त्यांची मनोगते सांगितली. वर्धिकांसाठी 'भगिनी निवेदिता' या विषयावर निबंध स्पर्धेचे आयोजन झाले. सकाळी युवती गटासाठी श्री. ज्ञानेश पुरंदरे सरांचे आणि संध्याकाळी श्रीमती बागेश्री ताई पोंक्षे यांचे पालकांसाठी मार्गदर्शन झाले.
- शिवराज्याभिषेक दिनानिमित्त पोवाडा व गोष्ट सादरीकरण, सामाजिक संदेश देणारे पोस्टर बनवणे, हलत्या प्रतिकृती बनवणे, पौष्टिक पदार्थ बनवणे या

स्पर्धा घेण्यात आल्या.

- योगदिन - युवती कार्यकर्त्या हर्षाताई शहा यांनी योगासनांची प्रात्यक्षिके करून त्यांचे उपयोग व्हिडिओ द्वारे सांगितले. मुलींनी शारीरिक हालचाली मधून शाखेच्या नावाचे सादरीकरण केले.
- व्याख्यान सत्र -
१. कोमलताई धायकर ने 'किशभाऊंची पत्र' यातील एका पत्राचे वाचन केले. त्यांनी कै. किशभाऊंचा वर्धिनी सुरू करण्यामागे असलेला हेतू सांगितला.
२. शिवरायांचे बालपण सांगणारा श्री ज्ञानेश पुरंदरे सरांचा व्हिडिओ मुलींना दाखवला.

- ३. श्री. आकाश चौकसे दादांनी 'श्रीमंती आणि समृद्धि' ही गोष्ट सांगितली. श्रीमंत असण्यापेक्षा समृद्ध असणं जास्त महत्त्वाचे असतं हा संस्कार आसामी माणसाच्या गोष्टीतून झाला.
- ऑनलाईन शाखा - २८ जून पासून साप्ताहिक ऑनलाईन शाखा सुरू झाली. शाखेत व्यायाम, पद्य झाले आणि युवा कार्यकर्ता सुरेश दादा पवार याने अक्षरांची, वाक्यांची गंमत जंमत, अंदाज बांधणी हे बौद्धिक खेळ घेतले. हे सर्व उपक्रम गुगल मीट किंवा व्हाट्सअप या तंत्राने होत आहेत.

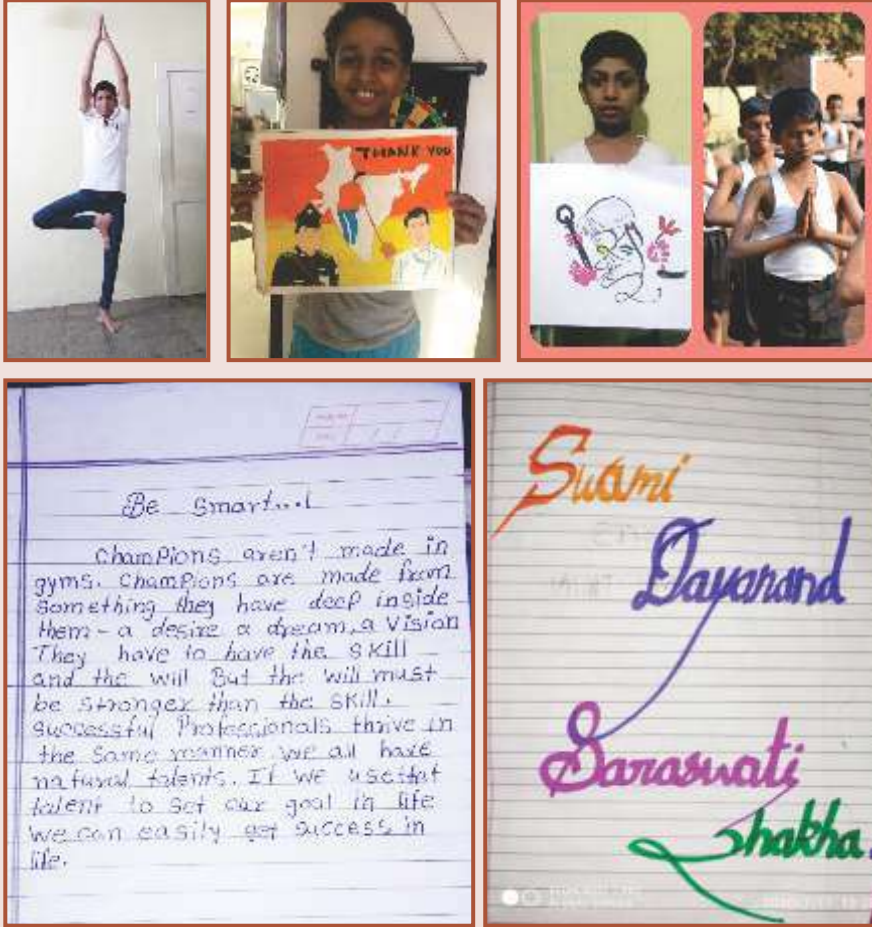

स्वामी दयानंद सरस्वती शाखा :

शाखेत जून महिन्यात विविध स्पर्धा घेण्यात आल्या. त्यातील काही विशेष स्पर्धा -
 १. दयानंद उत्तम वक्ता - वर्धकांनी स्वतः विषय निवडून त्याची मांडणी २ मिनिटात इंग्रजी मधून करणे.
 २. Shadow Act स्पर्धा - या स्पर्धेत सर्वांचा उत्तम सहभाग होता. वर्धकांनी वेगवेगळ्या कलाकृती सावलीच्या माध्यमातून सादर केल्या. यात प्रामुख्याने कोरोनाचे संकट हा विषय होता.
 ३. दोरीच्या उड्या मारणे - हा सर्वांचाच आवडीचा खेळ आहे. पण एका मिनिटात एका पायावर जास्तीत जास्त उड्या मारणे अशी स्पर्धा. ह्यात उड्या ची संख्या

१५० पर्यंत पोचली.
 ४. टॅटू काढणे - वर्धकांनी कागदावर निरनिराळे टॅटू काढून काहींनी त्यांना नावे दिली तर काहींनी छोटी वाक्ये लिहिली.
 ५. ऑनलाईन सामान्य ज्ञान प्रश्नमंजुषा - प्रश्नमंजुषा गुगल फॉर्म च्या रुपात मुलांना पाठवून त्यांनी ही ठराविक वेळात सोडवून पाठवली.
 ६. योगासन स्पर्धा - आंतरराष्ट्रीय योगदिनानिमित्त वर्धकांनी विविध योगासनांचे सादरीकरण केले.
 ७. शोधा अर्थ आपल्या नावाचा - मुलांनी त्यांच्या नावाचा अर्थ शोधून त्यावर वाक्य लिहिली.
 ८. लोगो बनवणे - मुलांना वेगवेगळे लोगो दाखवून ते

कशाचे आहेत हे शोधण्यास सांगितले. त्याचबरोबर त्यांनी कल्पकतेने नवीन लोगो बनवले.
 ९. पाककला - ही स्पर्धा पालकांसाठी झाली. तिला उत्तम प्रतिसाद मिळाला.
 १०. Name & Art - वर्धकांनी स्वतःची नावं सुंदरश्या चित्रात काढून सादरीकरण केले.
 शिवराज्याभिषेक दिनानिमित्त सौरभ करडे दादाचे facebook live रुपात व्याख्यान झाले. महाराजांच्या चरित्रातील प्रेरणादायी प्रसंग सांगून त्यामागचे नियोजन स्पष्ट केले. ह्या कार्यक्रमास चांगला प्रतिसाद होता.

तयांच्या कळा जाणवाव्या आम्हाला...

रात्री ११.३० वाजता पूजा ताईला फोन येतो , “ताई मी शाखेतून करिष्मा थापा बोलतेय, आता माझ्या घरी अडचण झाली आहे, मला मदत हवी आहे.”

“बाळा काय झाले आहे, मी काय करू शकते सांग.” पूजा ताईचा आश्वासक आवाज येतो.

“ताई आज रात्री १२ ला लॉकडाऊन होणार आहे, आणि घरमालक आता ११.३०

वाजता घराबाहेर काढत आहे. आम्ही काय करू गं ताई... आमच्याकडे पैसे नाही, गाडी नाही, आम्ही तीन बहिणी आणि आई एवढेच आहोत.”

यांतर पूजा ताईने पुढच्या एक तासात वर्धिनीच्या व वस्तीमधील कार्यकर्त्यांच्या मदतीने करिष्माच्या घरची समस्या सोडवलीच. शाखाप्रमुख प्राजक्ता कांबळे व भागप्रमुख कोमल कुलकर्णी यांच्या सहाय्याने घर मालकाला धारेवर धरून त्यांची त्याच घरात राहण्याची सोय लावली. दुसऱ्या दिवशी लॉकडाऊन असताना गाडी व पोलिसांची सोय केली

व त्यांना दुसऱ्या घरी सुखरूप पोहचवले.

अशी क्रांतिज्योती सावित्री शाखेची दमदार कार्यकर्ती पूजाताई बत्तीन, युवती विभाग प्रमुख असून आता कोरोनाच्या संकटात धान्य वाटप मोहिमेचे देखील नेतृत्व करत होती. इतर युवतीच्या सहाय्याने युवती गटासाठी व्यक्तिमत्व विकासाचे १०-१२ कार्यक्रम घेतले.

अशा युवती कार्यकर्त्या वर्धिनीचे काम अधिक पुढे नेतील असा विश्वास वाटतो. पूजा ताईला अनेक शुभेच्छा.

मन की बात

■ ओळखलं नाही का मला ?

अरे, असं काय करता मुलांनो मी तुम्हा सर्वांची लाडकी शाखा बोलते आहे. तुमचं ही बरोबरच आहे म्हणा गेले ४ महिने आपणं भेटलो नाही ना, म्हणून तुम्हाला लगेच ओळखता आलं नसेल. पण मला खात्री आहे की तुमच्यातील कोणी मला विसरले नसेल. अहो आपल्यातलं नातंच आहे ना तसं. कधीही न तुटणार. कारण ज्या दिवशी तुम्ही वर्धकांनी शाखेत पहिलं पाऊल टाकलत तेव्हा आपली जी नाळ जोडली गेली आहेना, ती कदाचित आयुष्यभर जोडलेलीच राहिल. कारण शाखेत खेळताना झालेल्या जखमांनी, युवक दादांच्या आदरयुक्त भीतीनी, सहली शिबिरे यात केलेल्या दंगामस्तीने आणि युवक दादांच्या निर्मळ प्रेमाने त्या नाळेला कोणीही तोडू शकणार नाही...

असो हे सर्व झालं आपल्या नात्यासंदर्भात पण, मी आज तुमच्या सोबत का बोलते आहे ? याचं कारण माहिती आहे का तुम्हाला. नाही काय म्हणताय ? अरे आजची तारीख बघा जरा कॅलेंडर मध्ये. अरे आज

१३ जुलै २०२०, आता आलं ना लक्षात !

आज आहे आपल्या शाखेचा १७ वा वर्धापन दिन ! गेली १६ वर्षे माझे कार्य अवरितपणे सुरू आहे. कारण तुमच्यासारखे अनेक वर्धक व युवकांनी माझ्यावर अपार प्रेम केले. गेल्या ४ महिन्यात मला याच प्रेमाची कमी जाणवत आहे. कारण माझ्या अंगा-खांद्यावर खेळणारे वर्धक आणि मला शिस्तीच्या चौकटीत एकवटून ठेवणारे युवक यांच्याशी माझा संपर्क तुटला आहे.

आज कोरोना नसता तर संध्याकाळी आपण सर्वजण भव्यदिव्य वर्धापन दिनाच्या कार्यक्रमाची तयारी करत असतो. असो, आता विचार करण्यात काही अर्थ नाही. आता गरज आहे ती सर्वांनी आपापली काळजी घेण्याची. कारण जेवढी जास्त आपण स्वतःची काळजी घेऊ तितक्या लवकर आपली भेट होईल हे निश्चित. त्यामुळे तुम्ही सर्वजण घरी राहा ! सुरक्षित राहा ! आणि दादांनी दिलेले उपक्रम करत राहा...

बाकी आता आपल्या शाखेचे १८ वे वर्ष सुरू होत आहे. १८ व्या वर्षाला भारतीय संविधानात देखिल अनन्य साधारण महत्व असते. त्यामुळे आपण हे १८ वे वर्ष मोठ्या उत्साहाने साजरे करू याची खात्री आहे. जाता जाता आपल्या सर्वांना पद्याच्या दोन ओळी अर्पण करून आपली रजा घेते.

“भारताच्या महारथा या, सारे मिळूनी ओढूया,
पायी गती अन् हाती शक्ती, हृदयी भक्ती जोडूया”

आपणा सर्वांना शाखेच्या “१७ व्या वर्धापन
दिनाच्या मनःपूर्वक शुभेच्छा...”

भारत माता की जय...!

आपली सर्वांची लाडकी,
स्वामी दयानंद सरस्वती शाखा

स्वामी विवेकानंद शाखा :

वर्धापन दिन -

शाखेचा ४ जुलै हा वर्धापन दिन. सध्याच्या परिस्थितीत आधुनिक तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून साजरा झाला. मोठ्या गटातील वर्धकांनी स्वामी विवेकानंदांच्या जीवनातील प्रेरणादायी गोष्टी फेसबुक माध्यमातून सांगितल्या. यात १५ वर्धक सहभागी झाले होते.

सदा विवेकानंद मय...

जीवनकथा स्वामीजींची...!

भाग ६

कथा : प्रामाणिकपणा आणि पूर्व अभ्यासाचे महत्व

सादरकर्ता : वर्धन मांडवकर (इयत्ता : १० वी)

विचारात आणि आचरणात प्रामाणिकपणा हा अनेक यशस्वी व्यक्तींच्या आयुष्यातील महत्त्वाचा गुण राहिलेला आहे. स्वामी विवेकानंद यांच्याही ठायी

हा गुण लहानपणापासूनच होता. याच सोबत या प्रसंगातून पूर्व अभ्यास हे यशाचे सूत्र आहे हे पण स्वामी विवेकानंद यांनी दाखवून दिले आहे.

कथा ऐकण्यासाठी खालील लिंकवर क्लिक करा -

<https://www.facebook.com/100016230307481/posts/665611540656517/>

शाखा स्पर्धा

“व्यक्ती, व्यक्ती में जगाए राष्ट्रचेतना । जनमन संस्कार करे यही साधना।

साधना... नित्य साधना... साधना... अखंड साधना ...।”

ही प्रेरणा घेऊन सर्व युवक-युवती कार्यकर्ते शाखेत वेगवेगळे उपक्रम घेत असतात. अशा उपक्रमांचा लिखित स्वरूपात अहवालही ठेवतात. या अहवालांमध्ये नाविन्य यावे म्हणून अहवाल सादरीकरणाची स्पर्धा झाली. त्यातील विजेते ...

युवा विभाग

आपला युवा विभाग नवीन ऊर्जा, नवीन ध्यास, नवीन योजना घेऊन सर्वांच्या विकासाचा संकल्प घेऊन पुढे वाटचाल करत आहे. यासाठी विभागात नियुक्त्या केल्या.

युवा विभाग नियुक्त्या

युवा विभाग समिती २०२०-२१

नवनि्युक्त प्रमुख व सदस्य

युवा विभाग सहकार्यवाह : विनोद बिबवे

युवा विभाग पालक : अमोल उंद्रे

युवा विभाग प्रमुख : चेतन कुसालकर

भागशः युवक प्रमुख

भाग १ - राज जाधव

भाग २ - चेतन ठाकरे

भाग ३ - ओंकार खेंगेरे

भाग ४ - विपुल शेलार

भाग ५ - पूजा बत्तीन

शाखाशः युवक प्रमुख

भाग १ - राज जाधव

समर्थ रामकृष्ण शाखा - अक्षय भेगडे

स्वामी योगानंद शाखा - अमोल कुसुरकर

स्वामी श्रद्धानंद शाखा - महेश ढवळे

भाग २ - चेतन ठाकरे

स्वामी अखंडानंद शाखा - चेतन ठाकरे

स्वामी शिवानंद शाखा - सुमित पाटील

शंभुराजे शाखा - सुमित शेवडे

स्वामी दयानंद शाखा - आकाश देशमुख

भाग ३ - अनिकेत जावळीकर

स्वामी सुबोधनंद शाखा - गजानन केंडे

नरवीर तानाजी शाखा - सुरज उणेचा

स्वामी ब्रह्मानंद शाखा - अमोल गौरे

छत्रपती शाहू शाखा - राकेश साळुंके

जनता वसाहत - सुरज नागटिळक

भाग ४ - विपुल शेलार

स्वामी विवेकानंद शाखा - अक्षय कदम

स्वामी अभेदानंद शाखा - विपुल शेलार

सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन !!!

भाग ५ - पूजा बत्तीन

क्रांतिज्योती सावित्री शाखा - पूजा बत्तीन

भगिनी निवेदिता शाखा - जयश्री येमुल

केंद्रीय प्रशिक्षण शाखाप्रमुख (११ वी, १२वी)

मंदार पोफळे

भाग १ - राधेश्याम महाडिक

भाग २ - प्रतीक कडू

भाग ३ - सतीश बिरसदार

भाग ४ - शुभम चव्हाण

अन्य समिती सदस्य

अनिकेत शिंदे

प्रदीप दावले

हेमंत भुजबळ

समुपदेशन विभाग अहवाल

दि. ८ जूनला डॉ. अनघाताई लवळेकर यांचे 'महिलांचा विकास, संधी आणि समस्या' या विषयावर ऑनलाइन मार्गदर्शन झाले. या सत्रात २६ जणी सहभागी झाल्या. हा विषय त्यांनी सोप्या भाषेत, वेगवेगळी उदाहरणे देत स्पष्ट केला. त्या म्हणाल्या, आपल्या समाजात स्त्री ही खूप सोपीक आहे. स्त्रीचा जन्म म्हणजे जास्त आव्हान पेलत पुढे जाणार जीवन आहे. ही आव्हानं पेलायला साथ मिळाली शिक्षणाने. पुण्यात मुलींसाठी शाळा काढून फुले दांपत्याने स्त्री शिक्षणाचा पाया घातला. विधवा स्त्रियांसाठी ही संधी उपलब्ध केली महर्षी कर्वेनी. स्वातंत्र्यानंतर मात्र शिक्षण विनासायास मिळू लागले. आणि यातून स्त्रियांना समाजातील वेगवेगळ्या क्षेत्रात संधी उपलब्ध झाल्या. सुरवातीला नर्सिंग, बालसंगोपन, शिक्षण ह्या क्षेत्रात आणि आज हरेक क्षेत्रात महिला कार्यरत आहेत. ही संधी त्यांना उच्च शिक्षण घेतल्याने मिळाली. पण त्या संधीचा फायदा घेताना काही समस्या त्यांच्यापुढे उभ्या राहताना जाणवतात. ज्याप्रमाणे सुरपारंबी खेळताना पहिली पारंबी सोडून दुसरी पकडताना जो आत्मविश्वास लागतो तो आत्मविश्वास, ती निर्भयता नंतरच्या जबाबदाऱ्या पार करताना यायला हवी. कारण आपण आपल्या आवडीचे काम निवडून ते करायचे ठरवले असते. खूप वेळा मिळालेल्या संधीचा लाभ घेताना मनाला मुरड घालून काम करावे लागते. पण असे

करताना आपल्या शारीरिक आरोग्याबरोबर मानसिक आरोग्य ही आपण जपले पाहिजे. येणाऱ्या समस्यांची यादी करणं सोपं आहे पण आपण स्वतःला बदलले, आपल्या कामावर ठाम राहिले तर त्या समस्या पार करता येतील. किंबहुना त्यांची धार कमी होईल आणि मार्ग सापडायला सोपे जाईल. काम करताना स्वतःचा विकास आणि त्याबरोबरच कामात प्रगती साधण्यासाठी पहिलं म्हणजे अनुभवातून शिकायला मिळत असेल तर ती गोष्ट अनुभवायला नाही म्हणू नका. दुसरं, कोणत्याही वयात शिकायला लाजू नका, शिकणं थांबवू नका आणि तिसरं महत्वाचं आपण जे शिकलो ते इतरांना शिकवा, त्यांच्यापर्यंत पोहोचवा.

दि. २७ जून ला डॉ. अरुणाताई कौलगुड यांचे लॉकडाऊननंतरचे कामाचे नियोजन या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. डॉ. अरुणाताई कौलगुड या लेखिका, संशोधिका, व्यवस्थापन सल्लागार आहेत.

कोरोनामुळे देशव्यापी लॉक डाऊन महिने करण्यात आले. कधी ही घरी न बसलेले लोक या मुळे घरी बसले. सर्व कार्यालय, शाळा, महाविद्यालये, हॉटेल्स इत्यादी बंद करावे लागले. यामुळे जनजीवन विस्कळीत झाले. पण आता हळूहळू सर्व सुरळीत व्हायच्या मार्गावर आले आहे तेव्हा आपल्या कामाचे नियोजन कसे करावे हा विषय अरुणाताईनी मांडला.

खालील मुद्दे व्याख्यानात अरुणाताईनी मांडले.

- Out of box thinking
- Determination
- Job description
- Self respect
- Good performance
- Time binding
- Documentation
- Beneficiary profile
- Reporting

विभागातर्फे सौ मेघा नगरे यांनी १० वी, १२ वी आणि युवक युवतींसाठी सातत्याने पुढील विषयांची मांडणी केली.

- १) अवांतर वाचन का महत्वाचे ?
- २) अभ्यासातील युक्त्या (१० वी साठी)
- ३) पालकत्व (संवाद)
- ४) ध्येय निश्चिती महत्वाची
- ५) अभ्यास कौशल्ये

स्पर्धा परीक्षा केंद्र : अभिनंदन...

'स्व'- रूपवर्धिनी

स्पर्धा परीक्षा केंद्र

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग तर्फे घेण्यात आलेल्या परीक्षेमध्ये

१) संदीप मोरे

२) संघर्ष मेश्राम

३) आरती मसराम

यांची लिपिक (मंत्रालय) पदी निवड झाल्याबद्दल

'स्व'-रूपवर्धिनी परिवारातर्फे

हार्दिक अभिनंदन

महिला विभाग

बालवाडी सुरु होण्यापूर्वी जून महिन्यात शिक्षकांचे प्रेरणा शिबिर होते. यावर्षी लॉकडाऊन मुळे गुगल मीट द्वारे झालेल्या सहा दिवसांच्या शिबिरात इतर विभागातील महिला कार्यकर्त्या पण सहभागी झाल्या होत्या. यातील विशेष सत्र -

श्री. रामभाऊ डिंबळे सर शिबिराच्या उद्घाटन सत्रात म्हणाले, “वर्धिनी ही संस्था नसून संघटना आहे. हे लक्षात ठेवून काम करा. संघटनेच्या कामात आत्मीयता असते. प्रत्येक कामाचं यश किंवा अपयश हे सगळ्यांचं असतं. कै. किशा भाऊंची तळमळ या कामात, या वास्तूत मुरली आहे. ती आपल्या प्रत्येकाच्या कामातून दिसते, त्यात अजून वाढ व्हायला हवी. आपण सर्वजण किशा भाऊंचे प्रतिनिधी म्हणून काम करत आहोत.”

सौ. साधनाताई सेठिया ताईनी ‘सकारात्मक दृष्टिकोन’ जपण्यासाठी प्रत्येकाचे आरोग्य चांगले असले पाहिजे हे दैनंदिन उदाहरणातून हसत-खेळत सांगितले. HEALTH या शब्दाची फोड करून H- Hunger, E- Exercise, A- Attitude, L- Laughter, T-Thanks (कृतज्ञता) H- Happiness, या शब्दांच्या सहाय्याने आपले

आरोग्य कसे चांगले राखता येईल हा विचार मांडला.

कोरोनाचा प्रतिकार करण्यासाठी आहार-विहार व व्यायाम या गोष्टींचे महत्त्व सगळ्यांच्याच लक्षात आले आहे. योगाचे शास्त्रीय महत्त्व स्पष्ट करताना सौ. जान्हवीताई भंडारी म्हणाल्या, “योग म्हणजे शरीराचे संतुलन साधणे, आत्मा आणि परमात्मा यांना जोडणे होय.” ताईनी स्त्रियांच्या जीवनातील वयात येणे, गर्भारपण आणि रजोनिवृत्ति या तीन टप्प्यात योगासनांचा होणारा फायदा सांगितला आणि सर्वांच्या शंकांचे निरसन केले.

सौ. स्वातीताई गाडगीळ यांनी ‘कल्पनेतील नाविन्य’ हा विषय स्पष्ट करताना बागकामासाठी अंड्यांच्या कागदी ट्रेचा वापर, आयत्या वेळचा मास्क बनवण्यासाठी कागदाचे घडी काम, बोट्यांचे व्यायाम होण्यासाठी कवड्या किंवा सागर गोटे यांचे खेळ इत्यादी नवीन कल्पना सुचवल्या. मुलांकडून कल्पकतेने नवीन उपक्रम किंवा साधने करून घेताना त्या कल्पना वास्तवाच्या पायावर उभ्या असल्या पाहिजेत हा त्यांचा विचार सगळ्यांनाच भावला.

लॉक डाऊन च्या काळात घरातील

उपलब्ध साधनांचा वापर करून सौ कुंदाताई नडे यांनी काचेच्या बाटली वर शाडूची माती वापरून सिरॅमिक पेंटिंग करण्यास शिकवले व सौ वसुधा वडके यांनी प्लास्टिकच्या बाटली चा पाऊच, पुड्याचे मोबाईल स्टॅंड या वस्तूतयार करून दाखवल्या.

श्री. ज्ञानेश पुरंदरे सरांनी त्यांनी भेट दिलेल्या काही सामाजिक संस्थांची दृक्श्राव्य (ppt) माध्यमातून माहिती सांगितली. जम्मू काश्मीर मधील दृष्टी संस्था, चंदीगड मधील सेवा भारती हे पाळणाघर, दिल्लीमधील सेवाधाम निवासी विद्यालय अशा अनेक संस्थांचे काम ऐकताना सामाजिक प्रश्नांमुळे होणाऱ्या विविध कामांची ओळख झाली.

शिबिराचा समारोप श्रीमती बागेश्री ताई पोंक्षे यांनी केला. सर्व सत्रांचा आढावा घेऊन त्या म्हणाल्या, “वर्धिनीत आल्यावर इथल्या सर्व उपक्रमांमुळे मनाचे आणि विचारांचे शुद्धीकरण होते. त्यातून नवीन ऊर्जा मिळते आणि काम चांगल्या प्रतीचे होते. यासाठी अशा शिबिरांचा अवश्य फायदा घेतला पाहिजे.”

वेळा पत्रक

क्रमांक	दिनांक	वेळ	वक्ते	विषय
१	२२/०६/२०२०	दु.१ ते २	श्री रामभाऊ डिंबळे सर	उद्घाटन
२		दु.४ ते ५	सौ.साधना सेठिया	सकारात्मक दृष्टीकोण
३	२३/०६/२०२०	दु.१ ते २	श्री निलेश धायरकर	अनुभव कथन
४		दु.४ ते ५	श्री.ज्ञानेश पुरंदरे सर	भारत प्रवासामधील अनुभव
५	२४/०६/२०२०	दु.१ ते २	सौ. चैत्राली रहाळकर	विद्यार्थ्यांची भावनिकता जपताना
६		दु.४ ते ५	डॉ. लीना बावडेकर	प्रतिकारशक्ती कशी वाढवावी
७	२५/०६/२०२०	दु.४ ते ५	श्रीमती पुष्पा नडे	मानसिक स्वास्थ्य आणि अध्यात्म
९	२६/०६/२०२०	दु.१ ते २	सौ.स्वाती गाडगीळ	कल्पनेतील नाविन्य
१०		दु.४ ते ४.३०	सौ. कुंदा नडे	क्राफ्ट
११		४.३० ते ०५	सौ. वसुधा वडके	क्राफ्ट
१२	२७/०६/२०२०	दु.१ ते २	सौ.प्राजक्ता कोळपकर	अनुभव कथन
१३		दु.४ ते ५	श्रीमती बागेश्री पोंक्षे	समारोप

विज्ञान विभाग - निवेदन

जाणूया कोरोनाला ।

जाणूया विषाणूला ।

दूर ठेवूया कोरोनाला ॥

सध्या संपूर्ण जगाला आपल्या आटोक्यात आणणाऱ्या कोरोना विषाणू बदलची माहिती व त्यापासून आपली सुरक्षितता कशी बाळगावी हे सर्वांपर्यंत पोहचविण्यासाठी आम्ही एक प्रश्नमंजुषा घेऊन येत आहोत.

ही प्रश्नमंजुषा आपल्या वर्धक-वर्धिकांसाठी अनिवार्य आहे. उत्तरे शोधण्यासाठी गूगल, पालक, शिक्षक, शेजारी, नातेवाईक यांची मदत आपण घेऊ शकता.

२१ जुलै ते १९ ऑगस्ट या काळात आपल्याला शाखातील Whatsapp group वर

दररोज एक प्रश्न विचारण्यात येईल. त्याचे उत्तर रोजच्या रोज आपण फुलस्केप पेजवर / संगणकावर word file मध्ये लिहू शकता. शेवटचा प्रश्न आपल्याला १९ ऑगस्ट रोजी मिळेल. त्यांची उत्तरे लिहून आपण ही उत्तरपत्रिका आमच्या समन्वयकांकडे पोहचवू शकता किंवा word file ची pdf पुढील Mail वर पाठवू शकता. - Email- wardhinee@gmail.com तसा मेसेज समन्वयकांना करावा.

प्रश्नमंजुषा स्पर्थेत सहभागी होण्यास अडचण येत असेल तर आपण खाली दिलेल्या व्यक्तींशी संपर्क साधा.

१) रविराज पाटील :- ९०९६८३३७८७

२) योगेश तांबट :- ९९२२४३३६३२

३) प्रताप घुटूकडे :- ९०९६९१३१७८

आणि विषाणूच्या अधिक शास्त्रीय माहिती साठी पुढील तज्ज्ञांशीही आपण संपर्क साधू शकता :

१) डॉ. राजेंद्र देवपूरकर - ९३७१०२६१११

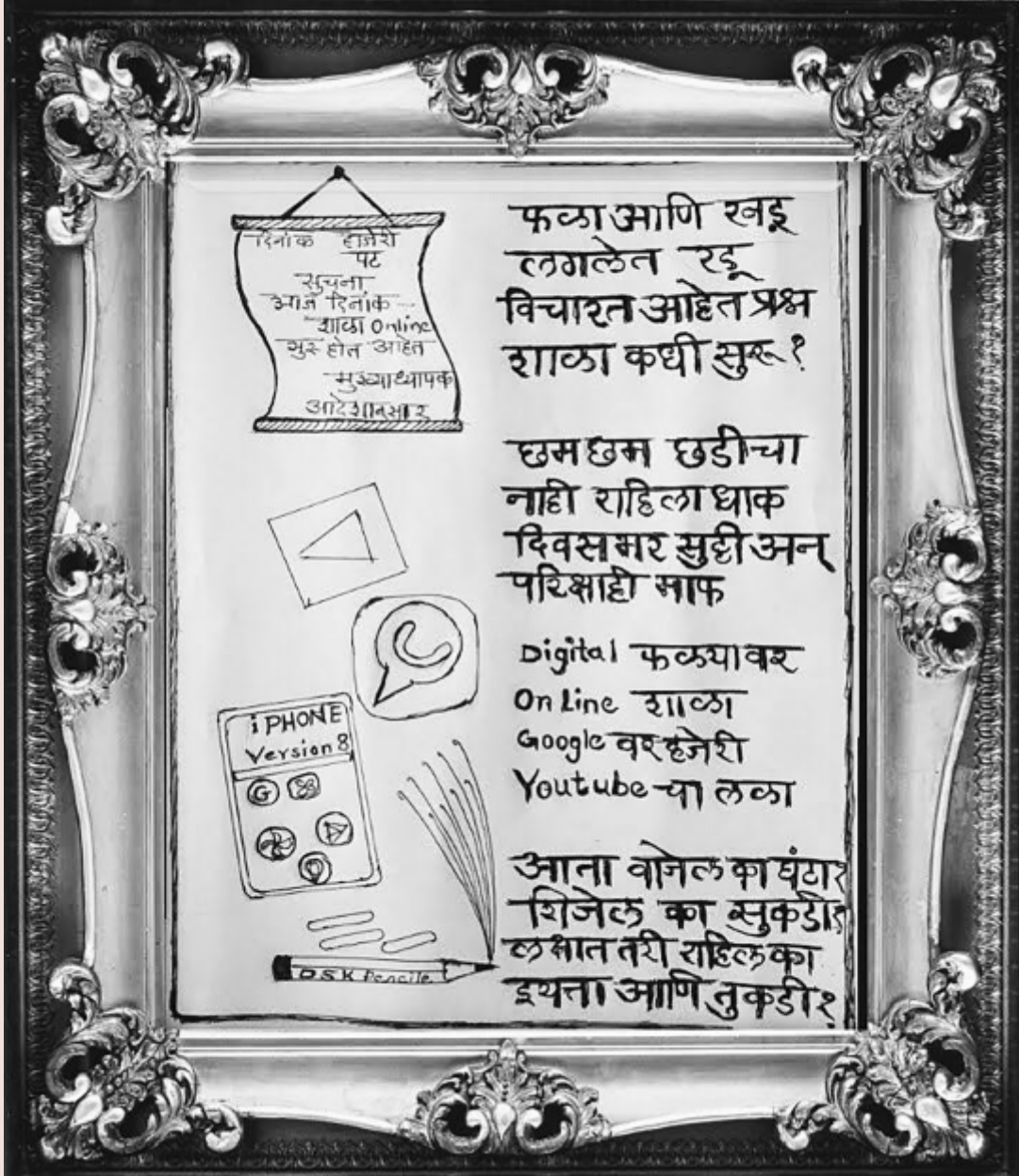
२) सुनील कुलकर्णी - ९६०४०१६७१५,

३) डॉ. प्रमोद खांडेकर - ९५७९०३६१८७,

४) मनोहर जोशी - ९८९००५४७३६,

५) विनायक शुक्ल - ९८२२६६९१०८

टीप :- २६ ऑगस्ट २०२० पर्यंत जमा झालेल्या उत्तर पत्रिकांचा विचार क्रमांक काढण्यासाठी केला जाईल.

आषाढीची वारी

आषाढीची वारी । कधी ना चुकली ॥
वारीविण कैसा । वारकरी ?
कोरोना विषाणू । पसरे सर्वत्र ॥
भीतीने तयाच्या । बंदी आली ॥
विठुराया देवा । कसे तुला पाहू ॥
जगू कैसे सांग । तुझ्याविना ॥
तुझ्या कृपे जन्म । तुझ्या कृपे मृत्यू ॥
बंदी कशी मग । दर्शनाला ॥
शासन निर्णय । बंधनकारक ॥
पालन तयाचे । हितकारी ॥
शासन निर्णये । वारीलाही बंदी ॥
नाही कुणा संधी । दर्शनाची ॥
जाणीव मनात । निर्णया मागची ॥
म्हणूनी राखतो । मान त्याचा ॥
ओढ जरी चित्ती । तुझ्या दर्शनाची ॥
टेकवितो माथा । दुरुनची ॥
रोगराई सारी । दूर ती करावी ॥
निरामय विश्व । पसरावे ॥
मनुष्य वर्तन । असे बदलावे ॥
निसर्ग प्रकोप । होऊ नये ॥
दंडवत माझा । स्वीकारावा देवा ॥
आशिषही द्यावा । कल्याणाचा ॥
तुझ्या पायी देवा । एक विनवणी ॥
करावे रक्षण । सकलांचे ॥

✍ शिरीष पटवर्धन
(उपाध्यक्ष, स्व-रूपवर्धिनी)

वाचाल तर वाचाल (पुस्तक परिचय)

आणि दोन हात

लेखक - वि.ना.श्रीखंडे

लहानग्या विनायकास आपल्यात काय कमी आहे याची लखव जाणीव होती. आपल्या बोलण्यात दोष आहे तेव्हा वकील होता येणार नाही. आपल्याला गणितात गती नाही त्यामुळे आपण इंजिनियर होणार नाही. त्या काळात उपलब्ध असणारे तीन पर्याय वकील, डॉक्टर, इंजिनियर यापैकी आपण डॉक्टर होऊ शकतो हे त्याला कळले होते. तो गोट्या खेळणे, भोवरा फिरवणे, कॅरम, ड्रॉइंग यामध्ये वाकबगार आहे हे त्याचे वडील जाणत होते. म्हणून त्यांनी तेव्हाच सांगून टाकलं होतं की, “तू सामान्यांचा असामान्य असा डॉक्टर हो.” डॉक्टर होण्यासाठी विनायकला बेळगाव नंतर पुणे आणि मग मुंबई गाठावी लागली. हातातील कौशल्याचे चीज होण्यास सर्जन बनण्यासाठी तो लंडनला बोटीने निघाला. पुढील प्रवासात त्याचे पाठीशी त्याला मिळालेले संस्कार धन होते. वकीली करताना त्याच्या वडिलांची ख्याती होती “देव माणूस, पैशाकरता कोणास कधीही अडवणार नाही.” पुढे ते सेशन्स जज झाले पण घरचं वातावरण अतिशय साध होतं आणि आई एक आदर्श गृहिणी होती जी प्रत्येकाचं आदरातिथ्य सुरेख करत असे. लहानपणी संघ शाखेत त्यांच्यावरती शिस्त आणि राष्ट्रप्रेमाचे संस्कार झाले होते. परदेशी निघालेल्या आपल्या तरुण मुलाला त्याच्या वडिलांनी सांगितलं होतं “तू जिथे शिकशील तिथे डॉक्टर्स भरपूर आहेत तुझ्या वैद्यकीय ज्ञानाची खरी गरज आपल्या देशात आहे तेव्हा तू शिक्षण झाल्यावर भारतातच परत ये.” इंग्लंडमधील गोठवणारी थंडी, वेगळी संस्कृती, जवळ असणारे बेताचे पैसे यामुळे प्रसंगी एक वेळच जेवण या सगळ्यांशी विनायकने शिक्षणाच्या आचेपोटी जमवून घेतलं. बुद्धिमान आणि विवेकी विनायक तिथे सगळ्यांना आवडला. तो शिकत असताना त्याच्या हातातील कसब त्याच्या वरिष्ठांनी ओळखले होते. त्यांनी एका अतिशय सुंदर युवतीच्या भुवई खाली असणार्या गाठीचे ऑपरेशन विनायक वर सोपवले.

विनायक ने ही त्यांचा विश्वास जपला व तिच्या चेहऱ्यावर खूनही राहू दिली नाही. १९५९ मध्ये विनायक ने एडिनबरा आणि लंडन या दोन्हीकडे परीक्षांमध्ये पहिल्याच प्रयत्नात यश मिळवले. एकूण अठरा विद्यार्थ्यांत पास होणारे फक्त चार होते. त्यातील एक विनायक होता. ध्येयपूर्ती चा आनंद वाटून घेण्यासही त्याचे जवळ आपल कोणी नव्हतं. खरे सुख अथवा दुःख एकट्यालाच अनुभवावे लागते हा जीवनाच्या पुस्तकातला कठीण धडा तो तिथे शिकला. रेसिडेंट सर्जन म्हणून तिथे एक वर्ष काम करून अनुभवाची शिदोरी गोळा केली. त्याच्यासोबत काम करणाऱ्यांनी त्याला, “इथंच राहा तुझ चीज होईल.” असं आवर्जून सांगितलं पण विनायकला देशाची हाक ऐकू येत होती. परतल्यावर कितीही इच्छा असली तरीही मध्यमवर्गीय घरातील विनायकास स्वतःचे नर्सिंग होम पुरेशा पैशाअभावी उभारता येईना. इतके शिकून घरी बसून राहण्यापेक्षा विनायकने मुंबईतील ग्रॅंट मेडिकलच्या विद्यार्थ्यांना शिकवणे सुरू केले. विद्यार्थ्यांना लेक्चर देताना आपला बोलण्यातील दोष आड येऊ नये यास्तव विनायक ने एका तज्ञाचे मार्गदर्शनाखाली प्रयत्नपूर्वक आपल्यातील दोषावरती मात केली. पुढे डॉक्टर विनायकला जगभरातून लेक्चर्स साठी बोलावणी येत राहिली. काळाची गरज पाहता विनायक ने एंडोस्कोपी शिकून यकृत, स्वादुपिंड, पित्ताशय या विषयातील तज्ञ म्हणून ख्याती मिळवली. १९७७ मध्ये त्याचे स्वतःचे नर्सिंग होम सुरू झाले. ज्या ग्रॅंट मेडिकलमध्ये ते शिकवत होते तिथला एक इराणी विद्यार्थी इमर्जन्सी ऑपरेशन साठी म्हणून त्यांचे कडे आला. दीनवाण्या स्वरात तो त्यांच्या ऑपरेशनची फी देखील देऊ शकत नाही असे म्हणाला. क्षणार्धात त्याच्या जागी स्वतः इंग्लंडमध्ये असताना ही वेळ आली असती तर चा विचार केला. पुढच्या क्षणी त्यांनी त्याचे अपेंडिक्स फुटले होते ती शस्त्रक्रिया केली. इथे आता येतोय या आत्मकथनाचा चरमबिंदू ठरणारा प्रसंग. इंग्लंडहून भारतात परतणाऱ्या विनायकास एकाने विचारले होते, “तू परत गेल्यास तिथे तुझ्याकडून

तुझ्या देशाचे पंतप्रधान, राष्ट्रपती ऑपरेशन करून घेतील?” त्यावर विनायक पुटपुटला होता “देव जाणे.” विनायक हेही काम करणार आहे हे काळानेच ठरवलेले होते. महामहिम राष्ट्रपति श्री शंकर दयाळ शर्मा यांनी त्यांच्या हर्नियाच्या ऑपरेशन ची जबाबदारी डॉक्टर विनायक वर सोपवली. अवाक झालेल्या विनायक ने एकच प्रश्न विचारला, “आपण हे ऑपरेशन परदेशात का करून घेत नाही?” राष्ट्रपतींचे उत्तर होतं, “मग मी कोणत्या तोंडाने जगास सांगावे की आमचे भारतीय सर्जन्स चांगले आहेत?” त्यांच्या बोलण्यामुळे डॉक्टर विनायक निर्धास्त बनले. आपण एका रुग्णास बरे करतोय हा एकमात्र विचार त्यांचे मनात उरला. खरंतर राष्ट्रपतींच्या हर्निया चा आकार फार मोठा होता त्याचे थोडेफार दडपण विनायकाचे मनावरती होते. मात्र ऑपरेशनच्या वेळेस ते मागे सारून विनायकने सर्जनला आवश्यक असणारी मनाची शांती व आत्मविश्वासाचे जीवावर ही जबाबदारी समर्थपणे पेलली. डॉक्टर विनायक चा स्वतःच्या हातातील कौशल्यावर असणारा विश्वास सार्थ ठरला. कालौघात पुढे राष्ट्रपतींच्या पाच नातेवाईकांवर डॉक्टर विनायक नी शस्त्रक्रिया केल्या. “आणि दोन हात” या पुस्तकाच्या नावाची समर्पकता इथे समजते. एक सर्जन आपल्या दोन हातांनीच रुग्णाला भेटत असतो. समाजातले त्याचे अस्तित्व, कर्तृत्व, महत्त्व हे त्याच्या दोन हातांच्या रूपानेच उरते. प्राणी म्हणून जन्मलेल्या माणसास सामाजिक प्राणी बनण्यासाठी लागणारे समाजभान देण्याचे काम त्याच्यावर झालेले संस्कार करतात. स्वतःचे घर, भोवताल, वाचन यातून संस्कार होतात. ओघवती सरळ भाषा, तरल, भावनाप्रधान मन, प्रखर राष्ट्रनिष्ठा मुळात एक अतिशय चांगला माणूस आणि मग एकसहृदय सर्जन असणाऱ्या डॉक्टर विनायकांच्या या आत्मकथनात मनाला स्पर्श करण्याची जबरदस्त ताकद आहे.

- सौ. संध्याताई सावणे